

Společné legislativní zásady úpravy daní, poplatků a jiných obdobných peněžitých plnění

JUDr. Radim Boháč, Ph.D.

odbor Daňová legislativa MF

katedra finančního práva a finanční vědy PF UK

Seminář Daňové řízení

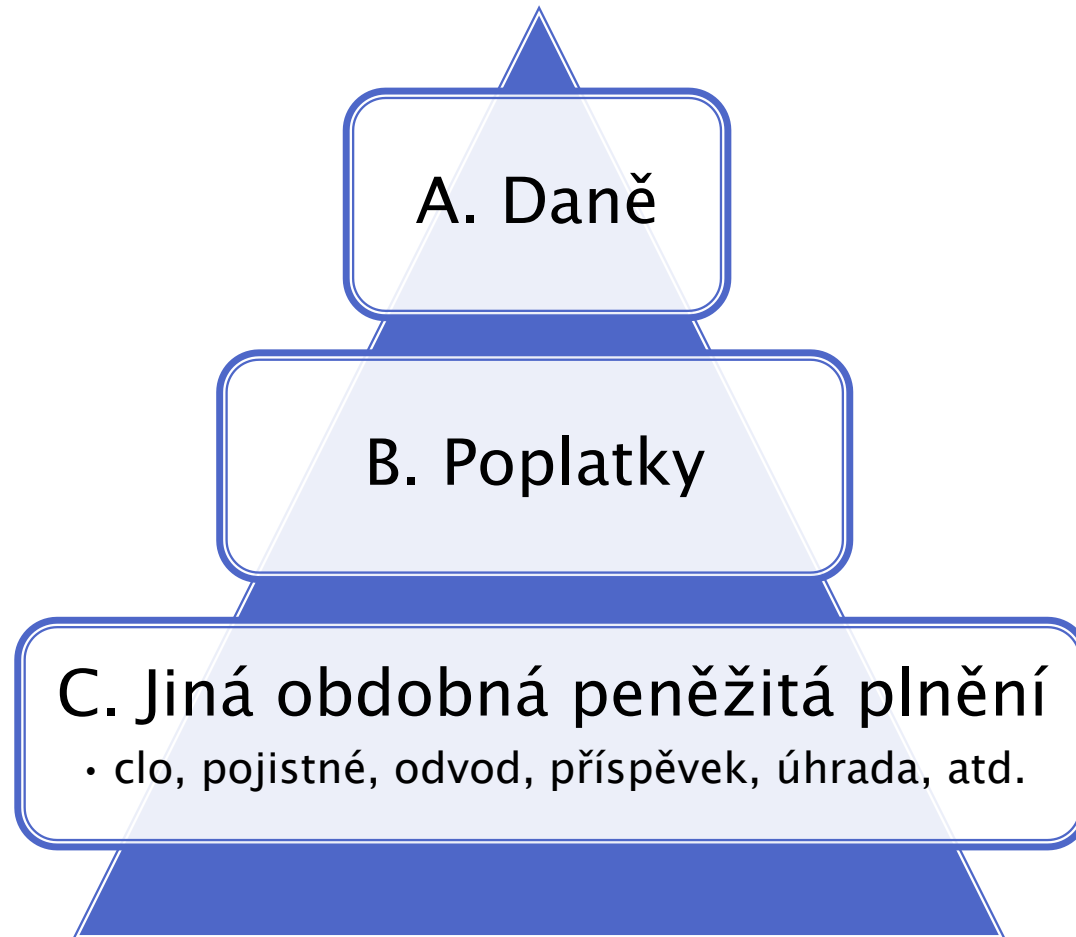
Kroměříž – Justiční akademie

6. dubna 2012

Osnova

1. Daně, poplatky a jiná obdobná peněžitá plnění
2. Co je vytýkáno daňovým zákonům?
3. Zásady právní úpravy daní, poplatků a jiných obdobných peněžitých plnění
4. Stávající systém daní, poplatků a jiných obdobných peněžitých plnění
5. Vztah daňového řádu a zákonů upravující daně, poplatky a jiná obdobná peněžitá plnění
6. Sjednocování právní úpravy v jednotlivých daňových zákonech
7. Pravidla tvorby daňové legislativy

1. Daně, poplatky a jiná obdobná peněžítá plnění

A. Daně

B. Poplatky

☐			☐
☐		peněžitá plnění	☐
☐		zákonné	☐
☐		nedobrovolné	☐
☐		nenávratné	☐
☐	neúčelové		účelové
☐	neekvivalentní		ekvivalentní
☐		nesankční	☐
☐		ukládáné státem nebo jinými veřejnoprávními korporacemi	☐
☐		příjmem veřejných rozpočtů	☐

2. Co je vytýkáno daňovým zákonům?

časté novelizace

nepřehlednost

nesystémovost

kazuistika / obecnost

rozpornost

nelogičnost

3. Zásady právní úpravy daní, poplatků a jiných povinných peněžitých plnění

- A. Základní zásady
- B. Zásady týkající se konstrukce daní, poplatků a jiných obdobných peněžitých plnění
- C. Zásady týkající se tvorby právního textu

A. Základní zásady

ústavnost,
zákonnost

legislativní
zdrženlivost

právní jistota

předvídatelnost

zákaz pravé
retroaktivity

B. Zásady týkající se konstrukce daní, poplatků a jiných obdobných peněžitých plnění

legitimnost

spravedlnost

solidárnost

únosnost

efektivnost

C. Zásady tvorby právního textu

bezrozpornost

přehlednost

srozumitelnost

transparentnost

jednoznačnost

stručnost

normativnost

obecnost

4. Stávající systém daní, poplatků a jiných obdobných peněžitých plnění

5. Vztah daňového řádu a zákonů upravující daně, poplatky a jiná obdobná peněžitá plnění

- ▶ § 4 daňového řádu: *„Tento zákon nebo jeho jednotlivá ustanovení se použijí, neupravuje-li jiný zákon správu daní jinak.“*
- ▶ subsidiarita
- ▶ specialita
- ▶ komplexní specialita

Příklad speciální úpravy

- ▶ § 137 odst. 1 daňového řádu:
 - Hlášení se podává **do 20 dnů** po uplynutí měsíce, v němž vznikla plátcí daně povinnost, která je předmětem hlášení. Pokud je s hlášením spojena i povinnost odvést daň, **je daň splatná** v poslední den lhůty stanovené pro podání hlášení.
- ▶ z návrhu zákona o pojistném na důchodové spoření:
 - Plátce pojistného na důchodové spoření je **povinen elektronicky podat hlášení** k záloze na pojistné podle jednotlivých poplatníků a za plátce pojistného celkem.
 - S hlášením **je spojena povinnost odvést zálohu** na pojistné.

Komplexní speciální úprava?

- ▶ § 21 odst. 1 zákona o spotřebních daních:
 - Zajištění daně může být poskytnuto
 - a) složením nebo převodem finančních prostředků na depozitní účet pro zajištění daně zřízený celním úřadem, ...
 - b) zárukou, ..., nebo
 - c) ručením,...
- ▶ návrh § 20a zákona o spotřebních daních:
 - Daň lze zajistit pouze způsoby a ve výši stanovené tímto zákonem nebo způsoby podle daňového řádu ve výši stanovené rozhodnutím správce daně.

6. Sjednocování právní úpravy v jednotlivých daňových zákonech

- ▶ aktuální stav
 - neprovázanost na daňový řád
 - zastaralá systematika
 - členění zákona a jednotlivých ustanovení
 - nesprávné řazení
 - nepřehlednost
 - absence nadpisů
 - dlouhá ustanovení
 - nejednotnost terminologie
 - I. obchodní majetek
 - II. označování daňových subjektů

I. Obchodní majetek

▶ § 4 odst. 4 zákona o daních z příjmů

- Obchodním majetkem se pro účely daně z příjmů fyzických osob rozumí souhrn majetkových hodnot (věcí, pohledávek a jiných práv a penězi ocenitelných jiných hodnot), které jsou ve vlastnictví poplatníka a o kterých bylo nebo je účtováno anebo jsou nebo byly uvedeny v evidenci majetku a závazků pro účely stanovení základu daně a daně z příjmů (dále jen "daňová evidence").

▶ § 4 odst. 3 písm. c) zákona o dani z přidané hodnoty:

- Pro účely tohoto zákona se dále rozumí obchodním majetkem souhrn majetkových hodnot, který slouží nebo je určen osobě povinné k dani k uskutečňování ekonomických činností.

I. Obchodní majetek

▶ § 6 obchodního zákoníku:

- Obchodním majetkem podnikatele, který je fyzickou osobou, se pro účely tohoto zákona rozumí majetek (věci, pohledávky a jiná práva a penězi ocenitelné jiné hodnoty), který patří podnikateli a slouží nebo je určen k jeho podnikání. Obchodním majetkem podnikatele, který je právnickou osobou, se rozumí veškerý jeho majetek.

▶ § 495 nového občanského zákoníku:

- Souhrn všeho, co osobě patří, tvoří její majetek.

II. Označování daňových subjektů

- a. Současné označování daňových subjektů
- b. Cíle
- c. Varianty řešení

a) Současné označování daňových subjektů

- ▶ § 20 daňového řádu (x § 6 zákona o správě daní a poplatků)
- ▶ použití pojmu „plátce daně“ a „poplatník“ v daňovém řádu
- ▶ označení u přímých daní – poplatník a plátce daně
- ▶ označení u nepřímých daní – plátce daně
- ▶ **závěr – shodný pojem „plátce daně“ pro rozdílné daňové subjekty**

b) Cíle

- ▶ odstranění kolize pojmu „plátce daně“
- ▶ u přímých daní
 - plátce daně jako ten, kdo pod vlastní majetkovou odpovědností sráží a odvádí správci daně daň za poplatníka
- ▶ u nepřímých daní
 - plátce daně jako ten, kdo přímo hradí daň správci daně, aniž by ji komukoli srážel

c) Varianty řešení

- I. ponechat stávající stav (rezignace na řešení kolize)
- II. zavedení jiného označení pro plátce daně u přímých daní
- III. zavedení jiného označení pro plátce daně u nepřímých daní

c.II) Zavedení jiného označení pro plátce daně u přímých daní

- ▶ možné označení: „odvodce daně“
- ▶ důsledky varianty
 - u přímých daní
 - poplatník
 - odvodce (dnešní plátce daně)
 - u nepřímých daní
 - plátce
 - příp. odvodce

c.III) Zavedení jiného označení pro plátce daně u nepřímých daní

- ▶ možné označení: „poplatník daně“
- ▶ důsledky varianty
 - u přímých daní
 - poplatník
 - plátce
 - u nepřímých daní
 - poplatník
 - příp. plátce

7. Pravidla tvorby daňové legislativy

- A. Nový zákon x novela
- B. Konstrukce peněžitého plnění
- C. Systematika a struktura textu
- D. Legální definice x legislativní zkratky
- E. Odkazy
- F. Poznámky pod čarou
- G. Dělená účinnost

A. Nový zákon x novela

Nový
zákon

Novela stávajícího
zákona

„salámová
metoda“

komplexní
nová
právní
úprava

Nový zákon

Výhody

- možnost promítnout zásady právní úpravy daní, poplatků a jiných peněžitých plnění

Nevýhody

- obava z nového zákona
- nedůvěra k novému zákonu

Novela

Výhody

- „cesta nejmenšího odporu“

Nevýhody

- některé daňové zákony se již nedají správně novelizovat

B. Konstrukce peněžitého plnění

Hmotněprávní část

Subjekt

Předmět

- osvobození

Základ

- snížení či zvýšení základu

Sazba a výpočet

- snížení či zvýšení daně

Zdaňovací období

Procesněprávní část

řazení podle
systematiky
daňového řádu

C. Systematika a struktura textu

- ▶ maximální využití členění textu na části, hlavy, díly atd.
- ▶ používání nadpisů paragrafů
 - specifická problematika skupinových nadpisů
- ▶ více krátkých paragrafů
 - u novelty nutnost „písmenkovat“

D. Legální definice

- ▶ ustanovení upravující vymezení pojmů
- ▶ obecná definice x vymezení pro účely konkrétního zákona
- ▶ systém „čínské zdi“ mezi právem soukromým a veřejným

D. Legislativní zkratky

- ▶ nesprávné používání pro vymezení pojmů
- ▶ výhody
 - absence opakování určitého textu
- ▶ nevýhody
 - nutnost přísného dodržování legislativní zkratky
- ▶ velmi problematické legislativní zkratky
 - „správní orgán“ (§ 1 odst. 1 správního řádu)
 - „věc“ (§ 489 nového občanského zákoníku)

Příklad – legislativní zkratka „daň“ v § 3 odst. 1 zákona o daních z příjmů

- ▶ pozdní zavedení legislativní zkratky
- ▶ daň z příjmů právnických osob
- ▶ označení jiných daní
- ▶ nedůsledné používání legislativní zkratky
- ▶ nemožnost použití legislativní zkratky
- ▶ odkazy na zákony mající v názvu slovo daň

E. Odkazy

v rámci ustanovení

- možné

v rámci zákona

- minimalizovat

na jiné právní předpisy

- pouze normativní

F. Poznámky pod čarou

- ▶ zásada
 - používat minimálně
- ▶ nevýhody
 - nemožnost novelizovat
 - nenormativní odkazy
 - nadužívání
- ▶ roli poznámky pod čarou má plnit důvodová zpráva

- ▶ současné obvyklé legislativní řešení:
 - Tento zákon nabývá účinnosti dnem 1. ledna 2012, s výjimkou ustanovení čl. I bodů 2 až 5, 8, 13 až 15, 30 až 37 a 40 až 42, čl. II bodů 2, 4, 5, 7 a 8, čl. VI bodů 2 a 4 a čl. VII bodu 2, která nabývají účinnosti dnem 1. ledna 2013.
- ▶ ukazuje se jako velký legislativní problém
 - při projednávání v Parlamentu

- ▶ alternativní řešení:
 - Tento zákon nabývá účinnosti dnem 1. ledna 2013 s výjimkou
 - části šesté, která nabývá účinnosti dnem 1. ledna 2014,
 - části sedmé, která nabývá účinnosti dnem nabytí účinnosti zákona č. 458/2011 Sb., o změně zákonů související se zřízením jednoho inkasního místa a dalších změnách daňových a pojistných zákonů.

Děkuji za pozornost !

JUDr. Radim Boháč, Ph.D.

odborný asistent katedry finančního
práva a finanční vědy PF UK
nám. Curieových 7
116 40 Praha 1
email: bohac@prf.cuni.cz
www.radimbohac.cz
tel.: +420221005530

zástupce ředitele odboru 32 Daňová
legislativa Ministerstva financí
Letenská 15
118 10 Praha 1
Pracoviště: Lazarská 7, 110 00 Praha 1
tel.: +420 25704 2244
email: radim.bohac@mfcz.cz